

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอมะเณง จังหวัดเชียงใหม่
Integration of Buddhist Principles for Welfare Management
for the Elderly of the Ban Chang Subdistrict Administrative
Organization Mae Taeng District, Chiang Mai Province

วารaprณ วรคอรันนต¹, อกรมย สดาคำ² และ ประเสริฐ ปอนถน³
Warapron Wong A-Nan¹, Apirom Sidakham² and Prasert Pontin³

Received: 10 February 2024; Revised: 07 September 2024; Accepted: 09 September 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักสามประการ 1) การวิเคราะห์ระบบการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ 2) การเปรียบเทียบแนวทางการจัดสวัสดิการในหลากหลายมิติ และ 3) การเสนอแนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการที่ผสมหลักพุทธธรรม งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสาน โดยในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่จำนวน 232 คน ด้วยแบบสอบถาม และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้างอยู่ในระดับที่ดีมาก 2) การเปรียบเทียบสวัสดิการในด้านการศึกษา สุขภาพ รายได้ บริการสังคม และกิจกรรมนันทนาการ พบว่าการจัดสวัสดิการอยู่ในระดับสูง โดยตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่พบมีความแตกต่างในด้านอายุ สถานภาพ และที่พักอาศัย 3) แนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาฐานข้อมูลที่ทันสมัย การติดตามและประเมินผล การส่งเสริมธรรมาภิบาล และการบริการสุขภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; สวัสดิการผู้สูงอายุ; หลักไตรสิกขา

Abstract

This research aims to achieve three primary objectives: 1) analyze the management system of elderly welfare, 2) compare the approaches to welfare

^{1 2 3} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่; Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya Chiang Mai Campus
Corresponding Author, E-mail: warapron0819907944@gmail.com

provision across multiple dimensions, and 3) propose welfare management strategies that integrate Buddhist principles. The research employs a mixed-methods approach. For the quantitative part, data was collected from 232 elderly individuals in the area through questionnaires, and the data was analyzed using statistical methods such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative part, in-depth interviews were conducted with nine key informants, and the data was analyzed using descriptive content analysis.

The results revealed that: 1) the management of elderly welfare in Ban Chang Subdistrict Administrative Organization was at a very high level, 2) the comparison of welfare provisions in areas such as education, health, income, social services, and recreational activities showed that welfare provision was at a high level. There were no significant differences based on gender, education level, or monthly income, but differences were found in terms of age, marital status, and residence. 3) The proposed welfare management strategies for the elderly should focus on developing modern databases, monitoring and evaluation processes, promoting good governance, and enhancing health services to improve the overall quality of life of the elderly.

Keywords: Management; Elderly Welfare; Buddhist Principles

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดของประชากรผู้สูงอายุ ทั้งในครอบครัว ชุมชน และสถานที่สาธารณะ การคาดการณ์ในอนาคตยังแสดงให้เห็นว่า สัดส่วนของประชากรสูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยภายในอีก 10 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะเข้าสู่สถานะ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (ศรีนทร์ เกรย์ และคณะ, 2556) ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านการดูแลสุขภาพการจัดสวัสดิการ และการรับภาระของบุตรหลานที่ต้องดูแลผู้สูงอายุในอัตราที่ไม่สมดุล (ประมวล คิตคินสัน, 2555) สถานการณ์นี้เป็นความท้าทายอย่างมากสำหรับประเทศไทย เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุและการลดลงของประชากรวัยเด็กจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขาดแคลนแรงงาน การพึ่งพิงของประชากรวัยแรงงานในการดูแลผู้สูงอายุและเด็ก ซึ่งอาจทำให้การแข่งขันของประเทศในอนาคตสูงขึ้น (สุดาร์ตน์ สุดสมบูรณ์, 2557) สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และการจัดสวัสดิการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างครบถ้วน

รัฐบาลได้กำหนดกรอบการปฏิรูปภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในทุกช่วงวัย โดยให้ทุกส่วนราชการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและความ

มั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนนี้เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกช่วงวัยเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพและมีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า

แม้ว่ากฎหมายกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ดูแลและจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2560) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดในพระราชบัญญัติการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 ซึ่งรวมถึงการพัฒนาศักยภาพในด้านการศึกษา สุขภาพ การทำงาน การมีรายได้ และอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562) นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้างได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ยังคงเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ เช่น การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ รวมถึงสวัสดิการจากภาครัฐที่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการจริง ด้วยเหตุนี้ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ามาช่วยพัฒนาสุขภาวะของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะการนำหลักไตรสิกขาเข้ามาปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและสนับสนุนการสร้างสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและนำความรู้ที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งรวมการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรเป้าหมาย ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้คือผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 549 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน

1.2 เครื่องมือวิจัย เครื่องมือหลักที่ใช้ในงานวิจัยเชิงปริมาณคือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ ซึ่งเป็นแบบปลายปิด (Check List) เพื่อให้เลือกตอบตามหัวข้อที่จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ต่อเดือน ที่พักอาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแหล่งรายได้ปัจจุบัน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ 1) การส่งเสริมรายได้และการมีงานทำ 2) การส่งเสริมสุขภาพอนามัย 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การบริการสังคมทั่วไป และ 5) การส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ คำถามในส่วนนี้จะ เป็นประโยคบอกเล่าเพื่อให้ผู้ตอบประเมินระดับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุผ่านมาตราส่วน 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” จนถึง “น้อยที่สุด” (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, 2558) ก่อนการใช้งานจริง แบบสอบถามถูกทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นรวม 0.828

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตเชียงใหม่ เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มต้นจากการแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลมีความถูกต้องและครบถ้วน การดำเนินการนี้ไม่เพียงช่วยให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างราบรื่น แต่ยังสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการวิจัยที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและความเข้าใจในความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากแบบสอบถามถูกวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ 2) การบูรณาการหลักพุทธธรรม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุในแต่ละด้าน

ขั้นตอนการวิจัยนี้ถูกออกแบบอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและมีคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่น

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้มีการดำเนินการอย่างละเอียดและรอบคอบ ดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถูกคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ซึ่งประกอบด้วยจำนวน 9 คน/รูป ได้แก่ 1) ตัวแทนผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน 2) นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 คน 3) นักวิชาการด้าน

พระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 4) ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง จำนวน 4 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลนี้มีความหลากหลาย ทำให้การวิจัยได้มุมมองเชิงลึกที่ครอบคลุมทั้งในด้านการบริหาร การศาสนา และความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างแบบสัมภาษณ์เริ่มต้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดที่ชัดเจนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง โดยครอบคลุม 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การส่งเสริมรายได้และการมีงานทำ 2) การส่งเสริมสุขภาพอนามัย 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การบริการสังคมทั่วไป และ 5) การส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลถูกดำเนินการโดยผู้วิจัยที่ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและถูกต้องที่สุด

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านการบันทึกเสียงและจดบันทึกอย่างเป็นระบบ จากนั้นข้อมูลถูกนำมาแยกแยะและจัดเรียงเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งคำนึงถึงบริบทของผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์จะนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา พร้อมทั้งการอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูลเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความชัดเจนในการนำเสนอ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตอนที่ 1 จากการสำรวจข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ชาย โดยมีจำนวน 158 คน (68.1%) ขณะที่ผู้ชายมี 74 คน (31.9%) กลุ่มอายุส่วนใหญ่คือ 60-69 ปี จำนวน 124 คน (53.4%) ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 133 คน (57.3%) และระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 138 คน (59.5%) ด้านรายได้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท จำนวน 145 คน (62.5%) ส่วนใหญ่พักอาศัยในบ้านตนเองหรือบ้านญาติ จำนวน 116 คน (50%) และมีสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน จำนวน 141 คน (60.8%)

ตอนที่ 2 ระดับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, $S.D.=0.382$) เมื่อจำแนกรายละเอียดเป็นรายข้อ 1) ด้านการส่งเสริมรายได้และการมีงานทำ 2) ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย 3) ด้านการส่งเสริมการศึกษา 4) ด้านการบริการสังคมทั่วไป 5) ด้านการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่	ระดับการปฏิบัติงาน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการส่งเสริมรายได้และการมีงานทำ	4.44	.364	มาก
2. ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย	4.43	.399	มาก
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษา	4.43	.460	มาก
4. ด้านการบริการสังคมทั่วไป	4.31	.337	มาก
5. ด้านการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ	4.30	.351	มาก
ภาพรวม	4.38	0.382	มาก

ตารางที่ 1 ระดับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง
อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลมีรายละเอียดดังแสดงตามตารางดังนี้

สมมติฐาน ที่	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig.	ผลการทดสอบ สมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	ผลการปฏิบัติงาน	0.103	0.918	-	✓
2	อายุ	ผลการปฏิบัติงาน	3.952*	0.009	✓	-
3	สถานภาพ	ผลการปฏิบัติงาน	3.182*	0.025	✓	-
4	ระดับการศึกษา	ผลการปฏิบัติงาน	1.519	0.173	-	✓
5	รายได้ต่อเดือน	ผลการปฏิบัติงาน	0.226	0.878	-	✓
6	ที่พักอาศัย	ผลการปฏิบัติงาน	3.069*	0.002	✓	-

ตารางที่ 2 ผลสรุปทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4 แนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 3 หลัก คือ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง ได้ฝึกปฏิบัติในการรักษาศีล 5 การถือศีลปฏิบัติธรรมในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ตั้งจิตอธิษฐาน ฝึกจิตให้สงบ ทำให้มีความสุข ปล่อยวาง ทำแล้วรู้สึกสบายใจ มีสมาธิ และความจำที่ดี ตนอยู่ในความไม่ประมาท การประพฤติตนอยู่ในศีลอันดีงามและดำรงชีวิตด้วยความเรียบง่าย พอเพียง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพื่อส่งเสริมสุขภาพ กาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณทำให้มีสติ ใจเย็น มีเหตุผลมากขึ้น

สำหรับแนวการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุให้ถูกต้อง และทันสมัย การติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ เสริมสร้าง ธรรมชาติภูมิบาล มีความอยู่ดีกินดี มีสุขภาพ ร่างกายจิตใจแข็งแรง ใช้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข ควรเน้นการ บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ช่วยส่งเสริมขีดความสามารถพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และ สติปัญญาของผู้สูงอายุ เพิ่มการดำเนินการกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุใน สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น ด้านสุขภาพ ด้านที่พักอาศัยอาหารและเครื่องนุ่งห่ม ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ และด้านการสงเคราะห์ การจัดการศพตามประเพณี เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการสวัสดิการ ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่จะนำมา อภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การส่งเสริมรายได้ การศึกษา สุขภาพอนามัย บริการสังคม และนันทนาการ เป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมโยงกับ ผลการวิจัยของ ญฐนนท ทวีสิน และคณะ (2566) ที่ระบุว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญกับปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการดูแลและคุณภาพชีวิตของพวกเขา นอกจากนี้ งานวิจัยของพัชรานี กิจชมพู (2557) ยังยืนยันผลว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบล สงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งด้านจิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และ ร่างกาย ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงการบริหารจัดการสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพในทุกด้านที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้ ผลการศึกษาของผู้วิจัยจึงแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในระดับสูงในการบริหารจัดการ สวัสดิการผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ศึกษานี้ ซึ่งสนับสนุนความสำคัญของการพัฒนาสวัสดิการและคุณภาพ ชีวิตของผู้สูงอายุในบริบทที่มีการบูรณาการทั้งในระดับชุมชนและระดับนโยบาย เพื่อสร้างสังคมที่มี ความยั่งยืนและเอื้อต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

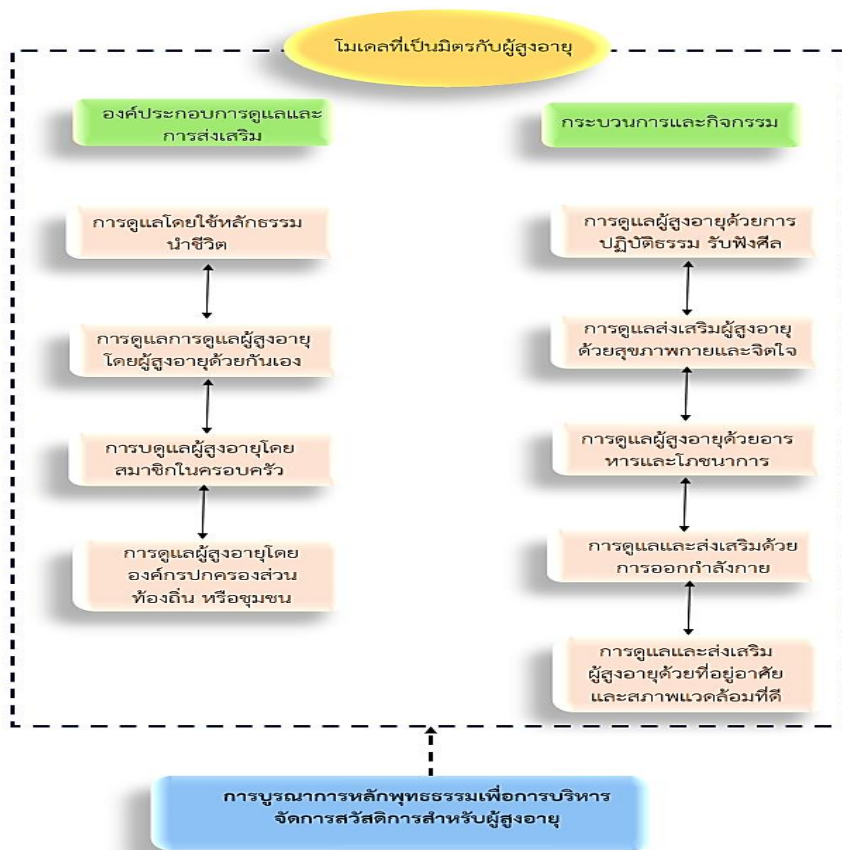
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบริหารจัดการสวัสดิการในด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมรายได้และการมีงานทำ, การส่งเสริมการศึกษา, การส่งเสริมสุขภาพอนามัย, การบริการ สังคมทั่วไป และการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่ม ผู้สูงอายุที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกนกอร เลิศลาภ (2561) ที่พบว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนครไม่แตกต่างกันในแง่ ของเพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ในทางกลับกันการศึกษาของวรวิทยา กุลเกลี้ยง

(2556) พบว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของเราเล็กน้อย แต่ก็มีความสำคัญในการเน้นถึงความเชื่อมโยงระหว่างรายได้และคุณภาพชีวิต และการศึกษาของจิราภรณ์ เกษร (2560) พบว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดหนองคายแตกต่างกันตามอายุและอำเภอที่อาศัย ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างที่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของผู้วิจัย นอกจากนี้การศึกษานี้ยังพบว่าการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชรานี กิจชมพู่ (2557) พบว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสเปียงไม่มีมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญตามเพศ อาชีพ จำนวนบุตร และหมู่บ้านที่อยู่อาศัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัยในด้านที่ผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ไม่แตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง พบว่าการบูรณาการตามหลักพุทธธรรมสามารถส่งเสริมการจัดการข้อมูลและการให้บริการที่ถูกต้องและทันสมัยสำหรับผู้สูงอายุ นอกจากนี้การส่งเสริมขีดความสามารถและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุยังเป็นสิ่งสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุอย่างครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ร่างกาย และจิตใจการศึกษานี้สอดคล้องกับการวิจัยของพระปลัด ธนวัฒน์ อธิปญโญ (2566) ที่เน้นการบูรณาการหลักพุทธธรรมในกระบวนการปกครองและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะการสนับสนุนบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ การปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรมยังถูกกล่าวถึงว่าเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการชีวิตผู้สูงอายุให้มีคุณภาพมากขึ้น นอกจากนี้สอดคล้องกับงานของ ดนุลดา เกตุวัฒน์ธำ และคณะ (2566) พบว่าแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตตำบล เกาะลอย จังหวัดชลบุรี ได้เน้นการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในด้านสุขภาพ และการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการผู้สูงอายุ เช่น การออกกำลังกาย การสร้างรายได้ และการสร้างเครือข่าย การช่วยเหลือทางสังคม สิ่งนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบในงานศึกษาที่ว่า การเสริมสร้างขีดความสามารถ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของผู้สูงอายุ

องค์ความรู้ใหม่

การสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ผู้วิจัยสามารถพัฒนาโมเดลใหม่ตามแผนภาพที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพนี้ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่สำคัญจากการสังเคราะห์งานวิจัย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ แนวคิด “ไตรสิกขา” ที่เป็นรากฐานของการดูแลผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) ศีล ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่ถูกต้องทางกายและวาจา 2) สมาธิ หมายถึงการตั้งจิตให้สงบและแน่วแน่ และ 3) ปัญญา ซึ่งหมายถึงการแสดงออกทางความรู้และความสามารถที่ถูกต้อง การสังเคราะห์องค์ความรู้เหล่านี้ได้นำไปสู่การพัฒนา “โมเดลที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ” ซึ่งเน้นการดูแลที่ครบวงจรทั้งด้านกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ โดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบหลัก ๆ ดังนี้

1. องค์ประกอบ การดูแลและส่งเสริม

1.1 การดูแลโดยหลักธรรมนำชีวิต: ใช้แนวคิดไตรสิกขาในการพัฒนาสุขภาพกายและจิตใจผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมผ่านการปฏิบัติธรรม การใช้พื้นที่สาธารณะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเจริญสติ

1.2 การดูแลโดยผู้สูงอายุด้วยกันเองและชุมชน: ส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี ผู้สูงอายุในชุมชนสามารถเป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นผู้

เผยแพร่คุณธรรมแก่รุ่นหลัง การสร้างกิจกรรมที่เน้นการทำบุญและการร่วมกิจกรรมทางศาสนาช่วยเพิ่มความสุขและความพอใจ

1.3 การดูแลโดยครอบครัว: ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น ประเพณีสงกรานต์ เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้กลับมาพบปะและร่วมทำบุญ

1.4 การดูแลโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน: เน้นการประชาสัมพันธ์สิทธิและสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ พร้อมส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการฝึกอาชีพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงพัฒนาสาธารณูปโภคในหมู่บ้านและชุมชน

2. กระบวนการและกิจกรรม

2.1 การปฏิบัติธรรม: สร้างกิจกรรมปฏิบัติธรรมประจำวัน เช่น การฝึกสมาธิ สวดมนต์ในช่วงเช้าและเย็น ฝึกจิตใจให้สงบและมีความสุขด้วยการปล่อยวาง

2.2 การดูแลด้านสุขภาพกายและจิตใจ: จัดสวัสดิการตามความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น สุขภาพ ที่พักอาศัย อาหาร และความปลอดภัยในชีวิต รวมถึงการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ และการจัดการศพตามประเพณี

2.3 การดูแลด้านอาหารและโภชนาการ: จัดเตรียมเครื่องมือและทรัพยากรพื้นฐาน เช่น อาหารปลอดภัย น้ำดื่มสะอาด ยาสามัญประจำบ้าน และอุปกรณ์ทางการแพทย์

2.4 การส่งเสริมการออกกำลังกายและกิจกรรมพักผ่อน: จัดพื้นที่พักผ่อนหรือมุมสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้พบปะแลกเปลี่ยนกับเพื่อนรุ่นเดียวกัน รวมถึงการสำรวจสิ่งใหม่ ๆ ผ่านการออกกำลังกายและการสร้างสรรค์กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ

การดูแลผู้สูงอายุผ่านโมเดลนี้ไม่เพียงแต่เน้นการดูแลด้านร่างกาย แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทางจิตใจและสังคม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุอย่างครบวงจร

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยพบว่าระดับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ การบริหารจัดการสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้างอยู่ในระดับสูงในทุกด้าน รวมถึงการส่งเสริมการศึกษา สุขภาพอนามัย รายได้ การมีงานทำ การบริการสังคมทั่วไป และกิจกรรมนันทนาการ สำหรับการเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการ การเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งทำให้ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ในขณะที่ปัจจัยเช่น อายุ สถานภาพ และที่พักอาศัยมีความแตกต่าง จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย นอกจากนั้นแนวทางการบริหารจัดการ ควรมีการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุให้ทันสมัย การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ควรเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้ผู้สูงอายุมีความสุขดีและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ควรเน้นการบริการสุขภาพ และส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้างควรเพิ่มทักษะและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในด้านอาชีพและการใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบดิจิทัล โซเชียลมีเดีย และการจัดการเอกสาร เพื่อยกระดับการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ควรจัดสรรบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดอบรมโครงการที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง

3.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร เลิศลาภ. (2561). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี ประจำปี พ.ศ. 2561–2580. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- จิราภรณ์ เกสร. (2560). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดหนองคาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- ณฐนนท ทวีสิน, อีรพล กาญจนากาศ และวิลาวรรณ นาถาบำรุง. (2566). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 1(10), 34-53.
- ดนุลดา เกตุวัฒน์ธา, กาญจนา บุญยัง และนพพล อัคราดี. (2566). การศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลอยบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. *วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)*, 12(1), 33-50.
- ประมวล คิตคินสัน. (2555). วัยท่าย วัยทอง. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา
- พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา. (2558). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: ประชากรธุรกิจ จำกัด.
- พระปลัดธนวัฒน์ อธิปัญญา, ไพรัตน์ เอิบสำโรง และไพวรรณ ปริมาตร. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 4(2), 18-31.

- พัชรานี กิจชมพู่. (2557). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสงเปือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- รศรินทร์ เกรย์, อุมารณ ภัทรวานิชย์, เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และเรวดี สุวรรณพเก้า. (2556). มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ : มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรทยา กุลเกลี้ยง. (2556). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). ความรู้เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและวัฒนธรรมทางการเมือง. สืบค้นเมื่อ 22 ตุลาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.bankao.sao.go.th/fileupload/7842.pdf>
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). คู่มือการบูรณาการความร่วมมือ 4 กระทรวง (กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข) การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตในช่วงวัยผู้สูงอายุ. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 7(1), 73–82.
- Yamane, T. (1973). Statistics an introductory analysis. New York: Harper & Row.